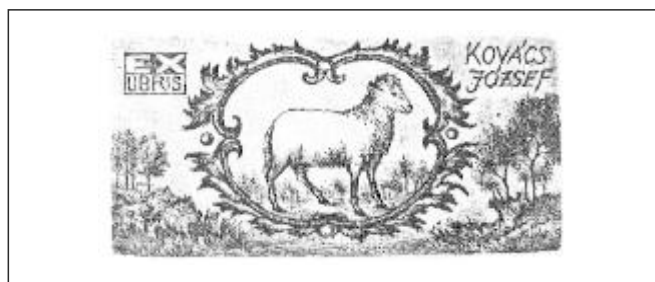

díszelgett egy-egy ex libris, természetesen a legkülönbözőbb korszakok kedvenceitől. Jelölte könyveit Fery Antaltól Andruskó Károlyon, Bánsági Andrásón át Tavaszgy Noémi, Várkonyi Károly vagy a pécsi Takács Dezső és Szatyor Győző alkotásaival. Sajnos, könyvtárát az örökösök antikváriumban értékesítették s így ki tudja, hová szóródnak szét a könyvek az ex libris jelölés ellenére is. Könyvtárának zöme abból az időből maradt meg, amikor kölcsönkönyvtárát tartott fenn Szentlőrincen, még az államosítás előtt.

A budapesti KBK hatására (1959) alakult meg a pécsi csoport 1962-ben. Ő is bekapcsolódott a csoport munkájába s előtte is megnyílt – most már szervezett formában – a gyűjtés útja és kapuja. Hazai és nemzetközileg elismert művészek lapjai gyarapították állományát. Ebben a korszakban elsősorban az akkori szocialista országok művészeivel, gyűjtőivel került kapcsolatba. Vízválasztó az 1970-ik évi budapesti ex libris-kongresszus, ez észrevehető a gyűjtemény összetételén is, mivel megnyílt a cserekapcsolat lehetősége nyugat felé. A későbbi FISAE kongresszusok és egyéb külföldi találkozók bővítették a lehetőségeket.

Kovács József száznál több, saját és családja nevére készült ex librist és alkalmi grafikát tudhatott magának. Ezekből 6-7 alkotás volt csak határainkon kívüli művész munkája, mint Karancsi Sándor, Peteris Upitis, Leboroni, Siegmund Sos, Kobi Baumgartner, Remo Wolf. A többivel a hazai ex libris hírnevét növelte. Széles körű levelezést folytatott, különösen azt követően, hogy ő került a pécsi csoport élére. Gazdag levelezését halála előtt egy-két évvel a Baranya megyei Levéltárnak adta át.

Tematikus gyűjtésre – amint a fentiekből következik – tudatosan soha nem törekedett, de voltak témák, amelyek közel álltak a szívéhez. Elsősorban szakmájával, a könyvkötéssel és nyomdászattal kapcsolatosak, másodsorban az irodalom és az íróportrék, harmadszor pedig – s lehet, hogy ezt kellett volna első helyen említenem – Pécs és Baranya történelme, építésze. E három témakörben szinte folyamatosan rendezte a kiállításokat Pécsen és a megye számos helyén. Olyan gyűjtő volt, aki nemcsak magának, a dobozainak, esetleg néhány kollegájának gyűjtött. Fáradtságot nem

Bálint Ferenc rézkarca, C3

kímélve, a legkülönbözőbb témájú kiállításai anyagát is készséggel rendezte tablókká, ha valaki hozzá fordult. Egy alkalommal megkérdeztem: hányszor lapozta át gyűjteményét kiállításrendezés céljából? – Évente 5-6 alkalommal – válaszolta. Sajnálatos, hogy e kiállításoknak nem maradt fenn elég dokumentációja (katalógus, szórólap, a helyi sajtó híradásai, stb) mert elég nehéz követni ezeknek az útját Pécsváradtól Vajszlóig, Siklósig, stb.

Kovács József gyűjtötte az ex libriszel és kisgrafikával kapcsolatos mappákat, katalógusokat, irodalmat is. Ezeket feldolgozva itt is sajnálkoznom kell, hogy nem törekedett teljességre, még a legszűkebb környezetét illetően sem. Ennek ellenére lakása felszobájában több méternyi polcot töltött meg ez az anyag, a dobozokba gyűjtött cikk-kivágatokkal együtt.

Kovács József e nemes szenvedélye szakmájának szeretetéből és minden szépség iránti nyitottságából táplálkozott. E kettő tette őt a pécsi csoport meghatározó gyűjtő-egyéniiségévé. Szervezőképessége, aktivitása és nem utolsósorban széleskörű emberi és társadalmi kapcsolatai teremtettek olyan lehetőséget, hogy az ex libris és grafika gyűjtése – az ő részvételével, majd vezetésével – több mint három évtizeden át meghatározó kulturális tényezőként lehetett jelen Pécsen.

A "műgyűjtés" csaknem fél évszázadon át őt is kiemelte a mindennapok taposómalmából, s megteremtette számára saját kis világát, amelyben valami módon léte és lénye kiteljesedett, s ezzel nem csupán ő, hanem környezete is gazdagodott, hiszen értéket gyűjtött s nevelt erre másokat is.

Lenkey István

MŰVÉSZI HITVALLÁS – MAGÁNLEVÉL KERETÉBEN

Diskay Lenke korán elhunyt grafikusművésznünket (1924-1980) sokan ismerték gyűjtőink közül. Kedves, közvetlen személyisége mindenkit meghódított. Művészete, mellyel az ex libris és az alkalmi grafika területén oly sokat alkotott, teljesen egyéni, könnyen felismerhető, csak őrá jellemző. Életét, művészetét lapunkban is, máshol is sokan, sokszor ismertették, alkotásait posztumusz kiállításokon is megcsodálhattuk. Ex libris alkotásairól opuszjegyzék is készült Debrecenben, 1981-ben, így munkássága jól áttekinthető.

Előkerült egy levél, amelyet Diskay Lenke 1972-ben írt Ebergényi Tibor, azóta már szintén elhunyt egri gyűjtőnek. A levelet jelenlegi tulajdonosának engedélyével az alábbiakban adjuk közre, amely nagyon szépen megvilágítja művészi felfogását, vívódásait, terveit. Íme a levél:

Kedves Tibor,

megkaptam levelét. – A pályázatok elmúltak és "megnyerőd-tek" az igaz, de még mindig nem tudok biztos határidőt mondani. – Lehet, sőt biztos igaza van; az ex libris az én igazi területem – mégis a nagy lapok izgatnak és foglalkoztatnak állandóan. Talán azért mert nem fedeztem még föl a lehetőségeit a magam számára – most megint Miskolc a Téli tárlattal kínál lehetőséget (beadás okt.2.) – de ne ijedjen meg, már itt van az asztalom a feladatsor:

1.) Gárdonyi emléklap, 2.) Dobó emléklap, 3.) megyei Könyvtár Eger, 4.) Ebergényi lap, 5.) egy borító és egy 6.) gyermekkönyvtári ex libris? – erre vonatkozóan nem találtam meg a pontos szöveget. Amint látom, egy fél estendőre való feladat.

Lippóczy Norbert járt itt tegnap azzal a kéréssel, hogy 1973 szeptemberében nagyobb anyaggal menjek Tarnowba és Varsóba kiállításra. – Ami számomra elgondolkoztató; Petőfi és Bem-mel kapcsolatos lapoknak is kellene szerepelni –jövőben "megalkotandók". Bár az ilyenfajta ábrázolás tölem nagyon távol áll – és nem is érzem a mai művészetben szükségét – nem hiszem, hogy a közönség számára mondana-e többet, mint ahogyan Benczur történelmi festményeit nézegetjük. – Különösen azután nincs kedvem hozzá, hogy a Képcsarnoknál láttam a készülő Petőfi emlékalbum rézkarc-sorozat lapjait – van ott minden: kardot rántó Petőfi, ablakon kihajló Szendrey Júlia – falu végén kurta kocsmá, stb., stb. Elég volt egyszer végiglapozni. – Persze mindenfajta tematikus ábrázolásnál fönnáll ennek a veszélye, legjobb példa rá a Dózsa kiállítás.

Ami az emlékkönyvet illeti bármikor szívesen látjuk – ha lesz aki fölhozza – mert úgy látszik én nem igen jutok le Egerbe.

Szíves üdvözlettel

Lenke

1972. szept. 18.

Nagy szerencse, hogy a levelet megőrizték és így közkinccsé válhat. valószínűleg sok ilyen és hasonló, nagyon fontos és nagyon érdekes levél van elhunyt gyűjtők hagyatékában. Mindannyiunk közös érdeke, hogy e levelek megőrződjenek. Sok érdekes háttér-információval szolgálnak korunk egyik jelentős ága, a sokszorosító-technikával készülő ex libris alkotások készítőiről.

Palásthy Lajos

Eberegényi Libor
Könyveiből

Diskay Lenke linómetszete, X3

K I Á L L Í T Á S I K Ö R K É P

TÓTH RÓZSA: ANGYALI ÉRINTÉS

Szegeden a Ferencesek Alsóvárosi Kultúrházában nyílt meg művésztagunk, Tóth Rózsa "Angyali érintés" című kiállítása 2000. november 7-ikén. Az elhangzott megnyitóbeszédből közlünk részleteket.

"Tóth Rózsa a szegedi Tanárképző Főiskolán, majd a budapesti Képzőművészeti Főiskolán is megszerezte a rajztanári diplomát. Winkler László, Major Jenő, Fischer Ernő és Balogh Jenő voltak tanárai. A grafikai munkára Kopasz Márta inspirálta. Orosz nyelvből doktorált.

Munkáival egyéni és csoportos kiállításokon 1974-től szerepel. Grafikai eljutottak nemzetközi seregszemlékre, a FISAE ex libris kongresszusaira, német, francia, lengyel, orosz, spanyol kiállítótermekbe, Románia, Bulgária, Portugália, Szlovákia, Svájc, Belgium, Dánia és Kína kiállításaira.

Ismeretségünket Tóth Rózsával a kisgrafikának, azon belül az ex librisnek köszönhetjük. Művészetéről példaként, tényként mondhatom el, hogy a világ egyik legnagyobb exlibris-szakembere és gyűjtője, az Olasz Exlibris Egyesület volt vezetője, Gianni Mantero emlékére és tiszteletére külön kiadvány készült. Ehhez 150 művész küldött ex librist a világ minden részéről, de csak 60 lapot fogadtak el a terjedelem miatt, ezek között Tóth Rózsától kettőt.

A sokodalú művész jelenleg a József Attila Tudományegyetem gyakorló iskolájában és a HAMIDO művészeti magán iskolában tanár.

E tárlata az Angyali érintés a hely szellemének megfelelően a művész vallási témájú alkotásaiból összeállított válogatás. A Biblia erkölcsi kultúránk alapja, tanulságai örök érvényűek, így e kiállítás keresztény magyarságunknak millenniumi évfordulóján nemzetünk életének aktualitása.

Tóth Rózsa linómetszete, X3

A kiállítás bepillantást nyújt a művész teljes munkásságába, közelebb visz bennünket Tóth Rózsa megismeréséhez. Alkotásai, megőrizve tárgyilagosságukat, szólnak hozzánk, de nem bőbeszédűek. Különböző technikák mesterségesként gazdag anyaggal mutatkozik be: rajzok, grafikák, fekete-fehér és színes nyomatok, akvarellek, olajfestmények, vegyes technikájú képek és faragott szobrok dicsérik keze